

Fig. 1. Luftfoto af kirken og kirkegården set fra nordvest. Ålborg Luftfoto o. 1950. Det kgl. Bibliotek. – Luftaufnahme von Kirche und Friedhof. Nordwestansicht.

JORDRUP KIRKE

ANST HERRED

Den nuværende kirke er bygget på den gamle kirkes plads 1884. Det lille sogn, der 1801 kun talte 214 indbyggere, nævnes første gang i kirkelisten i Ribe Oldemoder (midten af 1300'rne), hvor kirken er sat til en afgift på 4 skilling sølv (jfr. s. 1020f.). Jordrup har i al fald siden 1500'rne været *anneks* til Lejrskov.¹

Kronen solgte 1711 kirken (dvs. tiendeindtægten med vedligeholdelsespligten) til herredsskriver Bartram Pedersen i Lejrskov, men købte den 1720 tilbage fra dennes enke Catrina Jacobsdatter.² Kirken hørte herefter under Koldinghus rytterdistrikt til 1767, da den på auktion blev solgt til justitsråd Jacob Low-

son.³ Denne solgte kort tid efter kirken til bonden Claus Viuf.⁴ 1773 var oberstløjtnant Hans Wilhelm Rosenvinge (tidligere til Frøstrupgård) kirkeejer; 1783 solgte professor Ole Nicolai Bützow kirken til Peder Brødsgaard, Jordrupgård, som dog først trådte i fuld besiddelse af kirken efter en højesteretsdom 1787.³ O. 1804 solgte han kirken til sognets beboere.⁶ Kirken overgik til selveje 1. jan. 1910.

Ved klokkeopkrævningen 1528 måtte kirken afgive en klokke.⁷ En *mont*, en såkaldt »borgerkrigsmønt« slået under Erik Menved, blev 1988 fundet på kirkegården.⁸

Kirken ligger i landsbyens vestlige del, syd for den øst-vest gående landsbygade. Fra kirkegården, der 1940⁹ er udvidet mod syd, men ellers har bevaret sine gamle grænser, er der stadig frit udsyn over markerne mod syd.¹⁰ Kirkegården omgives i nord og øst af cementafdækkede kløvstensmure, måske fra kirkens opførelsesår, 1884. Kun i vest har man bevaret det gamle kampestensdige, som tidligere hegnede hele området (jfr. s. 2457, fig. 1). I syd er diget fjernet i forbindelse med udvidelsen. Kirken deler parkeringsplads med forsamlingshuset, en rødstensbygning fra 1931 øst for kirkegården. *Hovedindgangen* i den østre kirkegårdsmur består af port og låge, fra 1867¹¹ lukket med jerngitterfløje mellem granitpiller, prydet med støbejernskugler. En lignende, nordre låge, der giver adgang fra den lavere liggende landsbygade, er fra 1870. Fra porten til kirken er en allé af formklippede seljerøn. Inden for østmuren er 1940 plantet søjleeg, i nord en række thujaer.

Foruden de to nævnte indgange omtales 1753 en låge i kirkegårdens vestre side.¹² tindgangene var i 16-1700'rne tømrede og afdækket med tagsten; porten manglede således i 1726 100 tagsten.¹³ 1792 kunne præsten indberette til kancelliet, at kirkegården var vel hegnet og forsynet med en ny, aflåselig port og låger. Kirkegården lignede det, den burde være: »kristnes anstændige hvilested«.¹⁴

Et *ligkapel* med toiletter sydvest for tårnet er opført 1939 efter tegning af arkitekt Sigurd Madsen, Kolding.⁹ Det er en skifertækket rødstensbygning med port i østgavlen. Et *mand-*

skabshus øst for kirkegården og syd for parkeringspladsen er fra 1986 og tegnet af arkitekterne S. A. Aakjær og H. Lund, Rødding.

Klokken hang 1874¹⁵ i en *†klokkestabel* på kirkegården et godt stykke nordøst for kirken.

BYGNING

Kirken, der 1884 er rejst på den gamle kirkes grund, er en nyromansk, skifertækket murstensbygning bestående af kor, skib og tårn, tegnet af arkitekt Johan Christian Fussing, Kolding. Samme arkitekt forestod få år senere opførelsen af nye kirker i Grene og i nabosognet Verst (s. 2271 og 2366), der ligeledes afløste middelalderlige bygninger.

Murene, der hviler på en sokkel af cement, er af røde mursten med en kerne af kløvet granit,¹⁶ som må formodes til dels at stamme fra den nedrevne kirke. Alt er præget af en gennemført symmetri. De fagedelte facader, med rundbuede, falsede vinduer, smykkes øverst af en rundbuefrise mellem liséner, som støttes af afrappede stræbepiller. Stigende rundbuefriser smykker tillige gavlene.

Tårnet er firkantet ved grunden med diagonalt stillede støttestænder i vest og har ottekantet klokkestokværk med i alt otte glamhuller. Den ottekantede etage har nederst to kraftige kordongesimser og øverst en flerleddet gesims med tandsnit og rundbuefrise. Denne formidler overgangen til det slanke, kobbertækte spir, som afsluttes i et kors over en kugle.

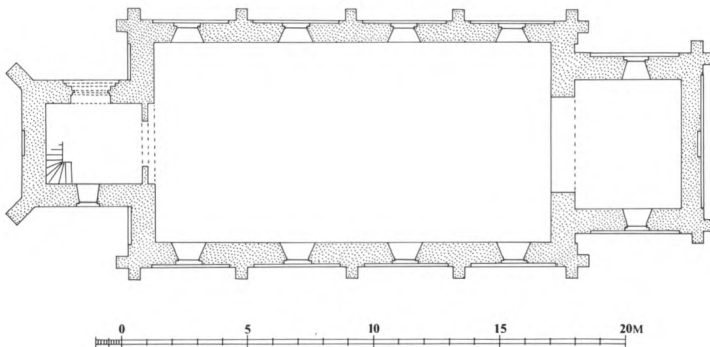

Fig. 2. Grundplan 1:300. Tegnet af Marianne Nielsen 1991 efter skitse-mæssig opmåling af Jens Vilhelmsen 1989, suppleret af Niels Jørgen Poulsen 1991. – *Grundriss*.

Fig. 3. Kirken, opført 1884, set fra sydøst. NE fot. 1986. – *Südostansicht der 1884 errichteten Kirche.*

Der er adgang til kirken gennem en rundbuet dør i nordsiden af tårnets underetage, der tjener som våbenhus. I det *indre* står kirken med hvidtede vægge. Kor og skib forbindes af en rund korbue. Loftet er en såkaldt åben tagstol, et »basilikalt« træløft med synligt tømmer, hvilende på kraftige konsoller.¹⁷ Koret har bevaret sin oprindelige gulvbelægning af ottekantede, lysegrå fliser; i skibets gulv er 1955⁹ lagt gule mursten på fladen.

Til *opvarmning* tjente fra kirkens opførelsestid en stor cylindrisk kakkellovn, opstillet i skibets nordøstre hjørne. Denne afløstes 1929 af et nyt varmeanlæg. I samarbejde med arkitekt Jens Vilhelmsen, Århus, er 1989 installeret el-varme.

En *†kalkmalet dekoration* (jfr. fig. 11), udført 1918 af kunstmaler Johannes Malling, Birkerød,⁹ er kalket over igen i forbindelse med en

restauration 1955. I korets østvæg var malet stilerede blomster og rankeslyng, gentaget i skibets vinduessmige. Øverst langs skibets langvægge var en geometrisk frise og over korbuen en frakturindskrift: »Se hvor stor en Kærlighed Faderen har vist os, at vi maa kaldes Guds Børn« (1. Johs. 3,1).

INVENTAR

Oversigt. Så godt som alt inventar er fra kirkens opførelsestid, 1884. Overført fra den nedrevne *†*bygning er dog døbefonten og en klokke, begge fra middelalderen, dåbsfadet, fra o. 1550, og alterkalken, skænket 1680. 1918 udførtes en række arbejder af kunstmaler Johannes Malling: en udskåret taltertavleramme og en bemaling af prædikestol og stolestader. Ved en restaurering 1955 fik rummet den skikkelse, det har i dag, idet altertavlens ramme blev fjernet og inventaret nystafføret af kunstmaler Ernst Trier.

Fig. 4. Indre set mod øst. NE fot. 1986. – *Innenansicht nach Osten.*

Alterbordet, fra 1884, er af træ, anbragt et stykke fra væggen og malet i gyldent med rødbrune kanter. *Alterklæde*, 1943, lyst gult med broderet skriveskrift langs overkanten: »Til minde om lærer J. J. Kring og hustru skænket af deres børn til Jordrup kirke i anledning af fars hundrede års fødselsdag den 25. juli 1943«. †*Alterklæde*, sikkert fra 1800'ernes slutning, af rødt fløjel med guldkors, jfr. fig. 11.⁹

Altertavlen (fig. 6) fra 1884, er et maleri, i nedre højre hjørne signeret »P. Møller« (jfr. Lejrskov s. 2432 og †Jordrup s. 2460). Olie på lærred, lysningsmål 214 × 143,5 cm. Billedet, der forestiller Kristus og den kananæiske kvinde (Matt. 15,1-28) domineres af den centralt placerede, hvidklædte Kristus, der står med højre hånd strakt ud imod den knælende kvinde. Hun er klædt i blå og hvidt, mens et par mænd til

højre er iført hvide, røde, blå og gule dragter, et par kvinder til venstre hvide og rød-blå. Baggrundens grå klipper brydes af grønne palmer. Smal, arkadeformet ramme kronet af et latinsk kors og malet i rødbrunt og gråt med hvidmalede versaler på den gråblå postamentfrise: »Kvinde din tro er stor dig ske som du vil«.

†*Altertavleramme* (jfr. fig. 11), formentlig udført 1918 af dekorationsbilledhugger R. Guldborg efter tegning af kunstmaler Johannes Malling.¹⁸ Rammen, der var lagt uden om den nuværende, vist oprindelige, var smykket med reliefskærne akantusblade. Fjernet i forbindelse med restaureringen 1955.

Altersølvet består af dele fra forskellig tid. *Kalken* (fig. 8) er skænket 1680 af oberst H. F. Schwanewede (jfr. våbener og initialer på foden); knop, øvre skaftled og bæger er dog for-

Fig. 5. Indre set mod vest. NE fot. 1986. – *Innenansicht nach Westen.*

mentlig fornyet 1854.¹⁹ 20,5 cm høj. Den seks-tungede fod har lodret standkant og afsæt yderst, og drives kegleformet op i det sekskantede skaft. På en af tungerne er graveret »C. W.«, og på to er der våbener for henholdsvis Schwane-wede og Dyre, under initialerne H(erman) F(rantz) S(chwane)W(ede) og (dennes hustru) C(hristence) D(yre). Herimellem, fordelt på tungerne, står årstallet 16/80 (fig. 9). Mellem samtlige tunger er desuden graveret franske lil-ler. Under bunden et udvisket stempel (fig. 12). Ny indsats, ifølge stempel udført af Knud Ei-bye, Odense.

Dysken, med årstallet 1900 prikket ind på fa-nens underside, er 14 cm i tv., glat med tre stempler: Mestermærke for C. M. Cohrs fabri-ker, Fredericia,²⁰ og lødighedsmærkerne 826 s(terling). †*Disk*, samtidig med og samhørende

med kalken, og sandsynligvis smykket med vå-bener og initialer som på denne.²¹

Ske af sølv, 13 cm lang, med to stempler på skaftet: Københavnsmærke (19)²² og gardein-mærke for Christian F. Heise.

Oblatæske, 1967, cirkulær, 9,8 cm i tv., 5,3 cm høj. Under bunden og på lågets overside er graveret kursiv: »Jordrup kirke 1967«, under bunden og på lågets underside stempler: »C. C. Hermann / sterling / Denmark«. En †*oblatæske* af porcelæn anskaffedes o. 1864.²²

Alterkande, o. 1850,²³ fra Den kongelige Por-celænsfabrik, 32,5 cm høj, sort med guld Kors og –kanter.

Alterstagerne er nyere, muligvis fra kirkens opførelsestidspunkt. De er 42,5 cm høje, i ba-rokstil. Syvarmede *stager*. 1) O. 1925, 50,5 cm høj, med ottesidet fod og skaft og firsidede, dia-

Fig. 6. Altermaleri, udført af P. N. Møller 1884 og forestillende Kristus og den kananæiske kvinde (s. 2450). NE fot. 1991. – *Altargemälde, 1884 von P. N. Møller. Eine Darstellung von Christus und der kananäischen Frau.*

gonalt anbragte arme. 2) 1900'ernes første halvdel, 37,5 cm høj.

†*Messehagel* af rødt fløjls med guld kors blev anskaffet o. 1880. Den fandtes endnu i kirken 1986.

Altersranken, fra kirkens opførelsestid, er halvrund, anbragt et stykke fra væggen. De drejede balustre er ligesom håndlisten lakeret, soklen gråmalet.

Døbefont (fig. 7), romansk, af rødlig granit, der for kummens vedkommende er spækket med sorte og hvide korn. 97 cm høj, 83 cm i tv. Fonten, der af Mackeprang (Døbefonte s. 328) knyttes til gruppen af sønderjyske rankefonte, har kumme med næsten lodrette sider, prydet med bugtet ranke, fra hvilken der udgår trebladede småkviste. Øverst og nederst er vul-

ster og langs mundingsranden desuden en tovsnoning. Foden, der afgrænses fra kummen ved kraftig vulst, er formet som en keglestub med fire lodret afskårne sider, som udfyldes med relieffer af dykkende due, firblad, fire halvcirkler og en liljeagtig plante. Fonten, der ved overførslen til den nybyggede kirke 1884 blev renset for maling, står i skibets nordøsthjørne.¹¹

Dåbsfad, o. 1550, i drevet messing, sydtysk, 59 cm i tv. Fadet, der formentlig først kom til kirken efter 1700, har i bunden cirkelmedaljon med bebudelsesrelief, hvormed der løber et næsten udpudset majuskelbånd. Yderst er en frise med hjort og hund, kantet med små stemplede rosetter; den sidste gentages på fanen, sammen med endnu en rosetbort, jfr. dåbsfadene i bl.a. Ribe S. Katrine og Janderup (s. 747 og 1051).

Dåbskande, o. 1900, af messing, 31 cm høj, glat med svungen hank. Under bunden et stempel svarende til stemplet på dåbskanden i Bække, (s. 2403).

Prædikestol (jfr. fig. 4), fra kirkens opførelsestid, bestående af en firsidet kurv med underbaldakin på en ottesidet støttestolpe og en sam-

Fig. 7. Romansk døbefont af granit (s. 2452). NE fot. 1986. – *Romanische Granittaufe.*

Fig. 8. Alterkalk, ifølge våbener og initialer på foden skænket af oberst H. F. Schwanewede og hustru 1680, men 1854 forsynet med ny knop, øvre skaftled og bæger (s. 2450). NE fot. 1986. – *Kelch 1680. Wapen und Stifterinschrift auf dem Fuss. 1854 mit neuem Knauf Schaftteil und Kupa ausgestattet.*

tidig opgang. Både kurv og opgangspanel har enkle fyldingsfelter og glat gesimsfrise; den sidste på kurven udfyldt med hvide versaler på blå bund: »Dette er det evige liv at de kende dig den eneste sande Gud«. Stolen, hvis felter 1918 blev udfyldt med brokademønster (jfr. fig. 11), står siden 1955 grå i to nuancer med blå, røde og hvide striber.

Stolestaderne (jfr. fig. 4-5), fra kirkens opførelsestid, har fyldingsrygge og glatte, med skråtag afdækkede gavle; armlænet er konturudsavet. Stolene står siden 1955 med gavle i rødbrunt og rygge samt armlæn i to grå nuancer.

En †*degnestol* er nævnt i inventariet 1910.⁹

To nyere *pengebøsser*, af grå- og rødmalet træ, rektangulære, med buet låg hvori pengerrille, er opsat på stolegavlene umiddelbart inden for indgangsdøren.

Pulpitur (jfr. fig. 5), formentlig fra kirkens opførelsestid, med fyldingsfelter til siderne for orglet og nederst en frise malet i blå med hvide versaler: »Saa vaagn da op min sjæl bryd ud med lovsangs røst og pris din Gud«. Fyldingsfelterne er grå i to nuancer.

Orgel, 1984, med syv stemmer, ét manual og pedal, bygget af P. Bruhn & Søn, Årslev. Disposition: Manual: Gedakt 8', Spidsgamba 8', Principal 4', Rørløjtje 4', Waldfløjtje 2', Mixtur II. Pedal: Subbas 16'. Tredelt facade med svungen overkant. På vestpulpituret, med facaden indfældet i brystningen og spillebordet placeret i orgelhusets bagside. **Orgel*, 1890, med fire stemmer, bygget af Knud Olsen, København. 1955 restaureret og udvidet med én stemme af Th. Frobenius & Co., Kgs. Lyngby. Skænket af gårdejer Karsten Larsen Moesgaard og hustru Mette Cathrine Moesgaard.⁹ Den uindrammede pibefacade har prospektpiber af tinlegering med rød og blå båndbemaling. På pulpitur i vest, med spillebord i orgelhusets sydside. Nu i Kædeby kirke, Svendborg amt.

Søm i væggen tjener siden 1970 som *salmenummertavler* (jfr. fig. 4).

Præsterækketavler, 1954,⁹ udført af tømremester J. Bjerrisgaard og malet af malermester M. Johannesen. Nyklassicistisk stil, malet i gyldent og rødbrunt, med navnene på sognets præster siden reformationen i gylden fraktur på sort bund. Ophængt på kirkens vestvæg.

Fig. 9. Detalje af alterkalk, jfr. fig. 8. Til venstre oberst H. F. Schwanewedes våben, til højre hustruen, Christine Dyres (s. 2451). NE fot. 1986. – *Kelch, vgl. Abb. 8. Ausschnitt mit Stifterwappen.*

Fig. 10. Klokke nr. 1, støbt 1407, ifølge den latinske indskrift til »Longstogh« kirke (s. 2454). NE fot. 1986. – *Glocke Nr. 1, gegossen 1407. Laut lateinischer Inschrift für die »Longstogh« Kirche.*

To *lysekroner*, ophængt 1918, udført af tømrermester J. Bjerrisgaard. Kronerne, af forgyldt træ, er sammensat af to krenelerede ringe,

hvoraf den nederste, største, bærer seks glaskupler med elpærer. Ophængt i skibet i grå jernstange med forgyldte kugler.

To *†lysekroner* er nævnt i inventariet 1910.⁹

Kirkeskib, ophængt 1963,⁹ orlogsfregat med navnet »Dannebrog« i sort på dannebrogfarvet flag på agterstavnen. Skibet, der er bygget af falckredder Arne Pedersen, Store Heddinge, og skænket af bager Oluf Hemmingsen, har gationsfigur formet som en kvinde med to skjolde og et dannebrogflag; hun er ligesom agterspejlets udsmykning forgyldt, mens skroget står sort med lakeret portgang, hvidt under vandlinien. Ophængt i sort jernstang mellem lysekronerne.

Klokker. 1) (Fig. 10), støbt 1407, tv. 48 cm. Den slanke klokke har vulst ved overgangen fra slagkant til legeme og indskrift i relieffraktur flankeret af to par lister om halsen: »campana ecte (sandsynligvis = ecclesia) longstogh a(n)no do(mini) m cd vii (Longstogh kirkes klokke i det Herrens år 1407)«. ²⁴ Indskriften indledes med tre blomster. Ophængt i slyngebom.

2) Støbt af »Bochumer verein(igten) Gustahlfabrik(en) 1884« ifølge reliefversaler flankeret af lister om halsen. Tv. 83 cm. Slagkant prydet af tre lister. Kronen er erstattet af en ring. Ophængt i slyngebom.

Klokkestol, fra kirkens opførelsestid, af fyr, med kryds under klokkerne og skråstivere i midten og til siderne.

KILDER OG HENVISNINGER

Vedr. arkivalier for Ribe amt i almindelighed henvises til s. 50f., vedr. litteratur og forkortelser til s. 54f. Endvidere er benyttet:

Ved embedet. Kirkeprotokol for Jordrup kirke 1949f. – *LA Vib.* Lejrskov-Jordrup kirkeprotokol 1869-1924 (C 582.42).

NM2. Håndskrifter. F. Uldall: Om de danske landsbykirker, VII, 1889, s. 111-13. – *Indberetninger.* J. Helms 1874 (bygning, inventar).

Tegninger og opmålinger. *NM2.* Forslag til orgel ved P. Bruhn 1981. Skitse-mæssig opmåling af bygning ved J. Vilhelmsen 1989.

Historisk indledning ved Michael H. Gelting, beskrivelse af bygning og kalkmalerier ved Niels Jørgen

Poulsen, inventar ved Ulla Kjær og Ole Olesen (orgler). Tysk oversættelse: Bodil Moltesen Ravn. Redaktionen afsluttet december 1991.

¹ KancBrevb. 1. juni 1583.

² Kronens Skøder III, 462 og IV, 153f.

³ RA. Rtk. 2212.219. Skødeprotokoller for det koldingske rytterdistrikt. 1765-70.

⁴ LA Vib. Ribe bispearkiv. Miscellanea 1726-74 (C 4.168). Ifølge DaAtlas solgtes kirken 1768 til Claus Anchersen.

Fig. 11. Interiør o. 1920, med ÷kalkmalet dekoration (s. 2449). Foto i NM. – *Kirkeninneres um 1920.*

⁵ RA. Højesterets voteringsprotokol 1787, 510-15.

⁶ RA. Rtk. 462.175. Revisionskommissionen vedr. skatter på besiddelser af fast ejendom. 1802-44.

⁷ RA. Reg. 108A, nr. 21. Fortegnelse over indkrævede klokker 1528-29.

⁸ Indleveret til Den kgl. Mønt- og Medaillesamling 1991. F.P. 5038.

⁹ Kirkeprotokol for Jordrup kirke 1949f. (indeholder beskrivelse af den nedrevne ÷kirke og af den nye 1910 samt oplysninger om denne 1890f.).

¹⁰ Jfr. Kirkernes omgivelser i Vejle amt, udg. af Vejle amt, Forvaltningen for Teknik og Miljø, 1989, s. 122.

¹¹ LA Vib. Ribe amts østre provsti. Synsprotokoller for Anst m.fl. hrdr. 1829-91 (C 4.45.4-9).

¹² RA. Rtk. Rev. kirkeregnskab, 1738-65. Koldinghus rytterdistrikt (276-82).

¹³ LA Vib. Synsprotokol for de reparerede kirker i Skanderborg, Dronningborg og Kolding rytterdistrikter 1724-34 (X 156.4).

¹⁴ RA. DaKanc. F 47. Indberetninger fra gejstligheden om kirkernes tilstand 1792.

¹⁵ Jfr. indb. af Jacob Helms.

¹⁶ Ifølge Fussings forslag skulle murene opføres af kløvet granit med en skal af mursten, der skulle bindes ind i muren med passende mellemrum. I koret skulle der dog kun bruges mursten på grund af den ringe tykkelse. Kgl. bygningsinspektør L. A. Winstrup godkendte Fussings tegning til kirken med visse forandringer. Støttestykkerne skulle forstærkes med en halv sten i tykkelsen og skrålfladerne dækkes med skifer i stedet for at pudses. Skibets buefrise skulle føres videre til koret. Et vindue over døren

skulle bortfalde og feitet holdes blankt. Ligeledes skulle tårnets gesimser holdes blanke i stedet for at pudses. Note 11.

¹⁷ Sml. blandt mange andre eksempler Ubberup valgmenighedskirke, opført af arkitekt Andreas Bentsen 1873 (DK. Holbæk, s. 1439).

¹⁸ Jfr. regning indgivet 1. jan. 1919, for billedskærerarbejde, udført til Jordrup kirke efter ordre fra Johannes Malling (NM).

¹⁹ 1853 hedder det således, at kalken skal repareres, og det følgende år, at den er »fornyet« (note 11).

²⁰ Fortegnelse udgivet af Guldsmedefagets fællesråd 1976, s. 26.

²¹ HofmFund. IX, appendiks til Ribe stift, 1763.

²² Et ønske om anskaffelse af en brødæske 1863 var endnu ikke opfyldt året efter, jfr. note 11. En oblatæske af porcelæn er nævnt i inventariet 1910 (note 9).

²³ En porcelænskande fandtes 1846 påkrævet, men var endnu ikke anskaffet 1849, jfr. note 11.

²⁴ Uldall, s. 277. Til hvilken kirke navnet »Longstogh« antyder, er uklart. Nærmest kommer måske Langskov kirke, Nørvang hrd., Vejle amt.

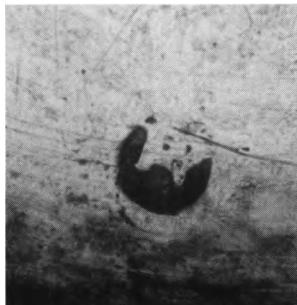

Fig. 12. Udvisket stempel under alterkalkens fod, jfr. fig. 8 (s. 2451). NE fot. 1986. – *Un-
deutlicher Stempel an der Unter-
seite des Kelchfusses.*